

Teză de abilitare
Comisia Istorie și Studii Culturale

Lect. univ. dr. Cristian Ioan Popa
Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
Departamentul de Istorie, Arheologie și Muzeologie

HABITATUL ȘI STRATEGIILE DE SUBZISTENȚĂ LA COMUNITĂȚILE COȚOFENI ÎN CONTEXTUL ARHEOLOGIEI PEISAJULUI

Rezumat în limba română

Teza de abilitare pe care o înaintăm Comisiei de Istorie și Studii Culturale a CNATDCU reprezintă o parte a cercetării noastre desfășurată după anul 2009, privitoare la habitatul și strategiile de subzistență ale comunităților Coțofeni, în contextul arheologiei peisajului (*Landscape Archaeology*).

După susținerea tezei de doctorat în anul 2009 cercetarea noastră a continuat în direcția studierii preistoriei transilvănene, cu accent pe unele probleme privitoare la eneolitic și epoca bronzului, dar nu numai.

În anul 2010 a fost publicat volumul *Aspecte ale epocii bronzului în Transilvania (între vechile și noile cercetări)* semnat Cristian Ioan Popa și Radu Totoianu, ca rezultat al finalizării unor cercetări anterioare privind evoluția culturală a Transilvaniei în epoca bronzului. Principalele contribuții privesc publicarea exhaustivă a unor săpături mai vechi sau mai noi, cu o bogată ilustrație, precum și încercarea de definire/redefinire culturală a unor manifestări caracteristice epocii bronzului din partea vestică a României.

În cursul anului 2011, cu sprijinul financiar al Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică (ANCS) a fost tipărită lucrarea *Valea Cugirului din preistorie până în zorii epocii moderne. Monumenta Archaeologica et Historica*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011 (830 p.). Cartea reprezintă suma cercetărilor noastre derulate constant pe cursul a aproape două decenii, privitoare la evoluția culturală într-o microregiune. Experiența unei astfel de lucrări a fost extrem de benefică în abordarea ulterioară a unei metodologii de abordare a arheologiei habitatului și evoluției sale pe microregiuni.

Cercetarea pe tema de doctorat a continuat și s-a concretizat, în primul rând, prin publicarea unui volum dedicat locuirilor Coțofeni sezoniere din zonele de deal, cu studii de caz, însoțite de publicarea exhaustivă a rezultatelor săpăturii noastre din așezarea de la Răchita-*Vârfu Zăpozii*, dar și a altor situri învecinate acestuia. Contribuția este însoțită și de o amplă investigare a habitatului din perspectiva arheologiei peisajului, prin apelul la metode teoretice mai vechi sau moderne menite să ofere cât mai multe răspunsuri unor întrebări ajunse retorice privitoare la

dinamica populației Coțofeni. Cartea se bazează în bună măsură și pe concluziilor din teza noastră de doctorat, în special în ceea ce privește cultura materială și spirituală, precum și referitor la periodizarea, cronologia și terminologia adecvate culturii Coțofeni.

Studiul habitatului Coțofeni a continuat odată cu cooptarea mea în grantul „Viața în așezările de tip tell ale epocii bronzului. Studiu de arheologie a așezărilor de la granița estică a Bazinului Carpatic” (grant CNCSIS, PN-II-ID-PCE-2012-4-0020, perioada 2013-2016). În cadrul acestui proiect am studiat problema apariției așezărilor de tip tell și tell din aria culturii Coțofeni, în relație cu cele din culturile învecinate și contemporane (Baden, Kostolac, Vučedo). De asemenea, luând ca studiu de caz așezarea Coțofeni de la Gligorești-*Holoame*, am studiat problematica unui alt tip de habitat Coțofeni, cel situat pe grindurile râurilor interioare, însoțite de o discuție asupra așezărilor multistratificate din această perioadă. Rezultatele sunt cuprinse în cadrul lucrării aflată sub tipar *Locuirea Coțofeni de pe grindul de la Gligorești-Holoame (jud. Cluj). Un studiu arheologic privind așezările multistratificate de la cumpăna mileniilor IV-III a.Chr.*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2014, semnată de Cristian Ioan Popa și Florin Gogâltan. O parte din cercetarea personală dedicată arheologiei habitatului a fost prezentată sub forma unor comunicări în cadrul Simpozionului Național din Valea Alunului, intitulat: *Așezări și teritoriile lor. Abordări metodologice și studii de caz*, din perioada 8-11 mai 2014.

Pe linia cercetării peisajului arheologic, în anii 2009-2010 am inițiat împreună cu o echipă de colaboratori proiectul *Carpathian Ancient Resource and Technology Project (CARP)*, desfășurat sub forma unui șantier arheologic cu participare internațională la Răcățău-*Piatra Tomii* (jud. Alba). În cadrul acestuia a fost demarată cercetarea unei interesante locuiri Coțofeni aflată în relație cu existența unor surse de silex și opal. O primă informare a acestor rezultate a fost rezumată în comunicările prezentate în cadrul unor congrese internaționale (Madrid, Iași) și vor vedea lumina tiparului prin studiul *Chert Mining and Processing Industry at Piatra Tomii, Romania*, semnat împreună cu Otis Crandell.

În perioada 2011-2014 am fost coeditor la două volume de specialitate. Primul dintre acestea a apărut ca urmare a unei colaborări interdisciplinare în cadrul unei echipe-pilot pentru România, pe tema necesității studierii peisajului cultural: *Studiu privind aria caracteristică pentru peisaj cultural în zona Ceru-Băcăinți, județul Alba*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2012. Cel de-al doilea volum reprezintă o colaborare cu Universitatea Federală din Kazan (Federația Rusă): *Russian Studies: From the Early Middle Ages to the Present Day / Terra Sebus, Special Issue*, Mega Publishing House, 2014.

În direcția sprijinirii activității studenților și masteranzilor, a căror activitate o coordonez în cadrul Cercului de Istorie Veche și Arheologie (C.I.V.A.) din Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în anul 2011 am editat volumul uneia dintre conferințele studențești internaționale organizate la Alba Iulia: *Beyond the Veil. International Archaeology Student Conference on „Spirituality in Pre- and Protohistory”. 3-5 April 2010, Alba Iulia, Romania*, Alba Iulia, 2011 (132 p.), cu studii semnate de studenți din România, Georgia, Polonia și Canada. Începând din anul 2012 a început editarea revistei *Caietele C.I.V.A.*, ajunsă la numărul 2, cu autori din România, Bulgaria și Marea Britanie.

Preocupările personale în domeniul cercetării arheologiei se reflectă în plan didactic prin propunerea și introducerea unor cursuri noi la direcțiile de masterat, cum ar fi *Habitatul în preistorie*, *Elite și bunuri de prestigiu în preistorie*, *Cercetarea aplicată a patrimoniului cultural* ori *Arheologia de salvare și soluții de conservare in situ*. O parte din experiența la catedră este concretizată în coordonarea a peste 50 de lucrări de licență, masterat sau de gradul I. În plan profesional am dobândit experiență prin participarea în echipe diverse, pe numeroase șantiere arheologice, fie ele sistematice, de salvare sau preventive.

Activitatea științifică s-a concretizat și prin publicarea unor studii, unele apărute în reviste indexate în baze de date internaționale, ori prin apariția unor volume de unic autor sau în colaborare. De asemenea, o parte a cercetărilor a făcut obiectul unor comunicări științifice susținute în cadrul unor conferințe naționale sau internaționale. Toate aceste realizări sunt cuprinse în lista ce însoțește CV-ul.